

Dünya ve Türkiye'deki Gelişmeler Işığında Tarım Ekonomisi Yükseköğretimine Yeniden Bir Bakış

Fahri YAVUZ 

Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Erzurum

✉: fyavuz@atauni.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada, dünya ve Türkiye'deki gelişmeler doğrultusunda SWOT analizi ile Türkiye Tarım Ekonomisi yükseköğretimine bir değerlendirme yapılmış ve bu analiz sonuçlarına göre iyileştirme önerileri sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre, tarım sektöründe ekonomik problemlerin öne çıkması ve mezunların iş alanlarının çeşitliliği Tarım Ekonomisi yükseköğretimine en önemli güçlü yönleri, dünyadaki gelişmelerin yakın takip edilememesi ve bilgiyi kullanabilme becerisinin kazandırılmasındaki yetersizlikler en önemli zayıf yönler, Tarım Ekonomisi yükseköğretimine olan talep ve eşit ağırlık puanıyla öğrenci alınması en önemli fırsatlar ve tarım yükseköğretimine olan genel isteksizlik ve yeni açılan üniversitelerde yetersiz şartlarda eğitim ise en önemli tehditler olarak tespit edilmiştir. Tarım Ekonomisi yükseköğretiminde belirlenen güçlü yönleri öne çıkaracak, zayıf yönleri iyileştirecek, fırsatları değerlendirecek ve tehditleri bertaraf edecek politika eylemlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Makale Tarihi

Geliş : 19.10.2018

Kabul : 27.12.2018

Anahtar Kelimeler

Türkiye,
Tarım Ekonomisi,
Yükseköğretim,
SWOT

Derleme Makalesi

Revisiting Agricultural Economics Higher Education With Respect to Recent Changes in Turkey and the World

ABSTRACT

In this study, Turkey's Agricultural Economics higher education was assessed with SWOT analysis with respect to the developments in the world and the suggestions in line with the results were presented. According to the results, prevailing economic problems in agriculture and diversity in employment of graduates are the most important strengths, while inability to follow recent international developments and lack of implementation/methodological skills are the most important weaknesses. High demand for Agricultural Economics higher education compare to other programs in agriculture and placing students with the score of equal weight are the most important opportunities. Low demand to agricultural higher education and inadequate training in newly opened universities were found to be the most important threats. It is necessary to emphasize strengths to improve weaknesses, to evaluate opportunities and to eliminate threats determined in Agricultural Economics higher education.

Article History

Received : 19.10.2018

Accepted : 27.12.2018

Keywords

Türkiye,
Agricultural Economics,
Higher education,
SWOT

Review Article

To cite: Yavuz F 2018. Dünya ve Türkiye'deki Gelişmeler Işığında Tarım Ekonomisi Yükseköğretimine Yeniden Bir Bakış. KSÜ Tar Doğa Derg 21(Özel Sayı) : 215-220, DOI : 10.18016/ ksutarimdog.vi.472680

GİRİŞ

Tarımda uluslararası gelişmelere baktığımızda; sürdürülebilir bir tarım ve kırsal kalkınma anlayışı, çiftlikten çatala gıda güvencesi ve güvenliği önceliği, iyi tarım uygulamaları, doğal, ekolojik ve organik tarım yaklaşımları, ağırlıklı olarak genetiğe dayalı bir üretim artışı ve biyoenerji için üretime yönelme eğilimlerini görmekteyiz (Yavuz, 2017). Diğer taraftan

hala dünyanın birçok yerinde gıda ihtiyacına göre üretim çok yetersiz olup açlığın yaşandığı da bir gerçektir. Çeşitli yapısal problemlerden dolayı birçok üretim alanında verimliliği istenen düzeye henüz çıkaramamış Türkiye gibi ülkeler de mevcuttur. Türkiye, dünya tarımındaki eğilimleri dikkate alan ve tarımın ekonomik problemlerini öne çıkaran bir anlayışla tarım sektörüne yaklaşmak ve Tarım

Ekonomisi yükseköğretimini de bu doğrultuda şekillendirmek gündeme gelmektedir (Yavuz, 1997).

Dünya yükseköğretimi çok hızlı bir değişim ve gelişim içindedir. Eğitim programlarında yeterliliklerin şeffaf bir şekilde tanımlanması, müfredat çeşitliliğinin artması, öğrenci odaklı eğitime geçiş, eğitim materyaline ulaşmanın kolaylaşması gibi değişimlerin olduğu üniversitelerde; yeniden ele alınan örgün ve yaygın eğitim sistemleri, küreselleşen dünyaya cevap olarak uluslararasılaşma çabaları ve gittikçe daha çok talep edilen pahalı yükseköğretim ücretleri öne çıkan gelişmelerdir (Taluğ, 2015; Yalçın, 2015; Yavuz 2017). Türkiye yükseköğretiminde ise özellikle son 15 yılda çok hızlı yatay bir büyümeyle üniversite sayısı 200'e yaklaşmıştır (YÖK, 2015). Bu büyüme, aynı hızda artırılmayan öğretim üyesi ve fiziki imkânlar yetersizliği nedeniyle yükseköğretim kalitesinde kaçınılmaz düşüşleri beraberinde getirmiştir. Bologna Sürecinin araçlarını eğitimde yeterince kullanamama başta olmak üzere dünyadaki gelişmelere yeterince ayak uydurulamaması da yükseköğretim kalitesinde sıkıntılar yaşatmaktadır (Anonim, 2015; Erdoğan, 2010). Bu olumsuzluklar doğal olarak Tarım Ekonomisi yükseköğretimini de etkilemektedir.

Tarım sektörünün ve yükseköğretiminin yapısı, problemleri ve eğilimleri dinamik bir süreçle sürekli değişirken ve tarımın ekonomik problemleri öne çıkarken Türkiye Tarım Ekonomisi yükseköğretiminin bu gelişmelere yeterince uyum sağlayamaması, problemlerin temelini oluşturmaktadır (Aksoy, 2010; Yavuz, 2017). Tarım Ekonomisi yükseköğretiminde lisans programları ile alakalı sürekli yeni müfredat değişimleri olmasına rağmen, neden problemler hala çözülüyor diye sorulabilir. Çünkü bu yapılanmalar, sadece müfredattaki ders isimlerinin değişimini değil, çok yönlü ve içeriye ve uygulamaya yönelik bir gelişimi ve iyileşmeyi de gerektiriyor (Yavuz, 2010). Ayrıca bu değişim, hem tarım sektörü hem de yükseköğretimdeki gelişmeleri dikkate alınmalıdır.

Dünyada olduğu gibi gecikmeli olarak Türkiye'de de son yıllarda tarım yükseköğretimine ve dolayısıyla tarım ekonomisi yükseköğretimine olan talep düşmektedir (Navarro ve ark., 2015; Baytorun, 2015). Bu durum, tarım ekonomisi bölümlerine nispeten düşük kapasiteli öğrencilerin yerleşmesine de neden olmakta ve eğitim kalitesini olumsuz etkilemektedir.

Bu çalışmada, tarım ve dolayısıyla tarım ekonomisi yükseköğretiminin sorunları ve bu sorunları doğuran nedenleri tespit edip, tarım ekonomisi yükseköğretimine yeni bir bakış yapmaya, çözüm önerileri üretmeye çalışılmıştır.

MATERYAL ve METOT

Çalışmanın materyalini Tarım ve Tarım Ekonomisi yükseköğretimini irdeleyen çalışmalar ve değerlendirmeleri oluşturmuştur. Çalışmada SWOT analizi ile güçlü ve zayıf yönler yanında fırsatlar ve

tehditler tespit edilmiştir. Tespit edilen güçlü yönleri öne çıkaran, zayıf yönleri güçlendiren, fırsatları değerlendiren ve tehditleri bertaraf eden çözüm önerileri üretilmiştir.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Güçlü Yönler

1. Türkiye tarım yükseköğretiminde ilk kurulan bölümlerden biri olması nedeniyle bu Tarım Ekonomisi bölümlerinde yetişmiş yeterli sayıda akademik kadroların, kurumsallaşmış bölümlerin ve bilgi birikiminin varlığı.
2. Türkiye'nin, sahip olduğu farklı çok sayıda iklimin sağladığı çeşitlilikte, artan nüfus ve gelirden dolayı yüksek iç talebin sağladığı canlılıkta ve yüksek tüketim potansiyeline sahip ülkelere yakınlıkta stratejik öneme sahip bir tarım sektörüne sahip olması ve bu avantajların kullanılabilmesinde tarımın ekonomik problemlerinin öne çıkması.
3. İnsanoğluluyla var olan ve ilanihaye devam edecek tarım sektörü ve bu sektörde çalışan meslek sahiplerinin önemini koruması ve artması. Ayrıca çok hızlı artan dünya nüfusunun beslenmesi zorunluluğu karşısında sabit olan tarımsal kaynakların varlığı; bu sektörün, çalışanlarının ve yapacakları işlerin önemini daha da artacak olması nedeniyle tarım ekonomistlerine özellikle kaynakların etkin kullanılması açısından duyulan ihtiyaç.
4. Çiftlikten çatala gıda güvenliği bilincinin giderek yaygınlaşması, gıda maddelerinin, bu konuda eğitim almış uzmanların kontrolünde, sağlıklı bir şekilde üretim, işleme ve tüketiciye ulaştırılmasını zorunlu kılması. Bu anlamda tarımsal üretim ve tüketim süreçlerinin iyi planlanmasında tarım ekonomistlerinin rolü nedeniyle bu yelpazede iş imkânı çeşitliliği açısından rolünün giderek artması.

Zayıf Yönler

1. Türkiye'deki tarım yükseköğretiminin özellikle Tarım Ekonomisi alanında dünyadaki gelişmelere ve tarım sektörünün değişen yapısına ve problemlerine dinamik bir yapı içinde yeterince uyum sağlayamama ve bilgiyi kullanmada metodolojik beceri eksikliği.
2. Eğitim, araştırma ve topluma yönelik hizmetlerde uygulama, yararlılık ve piyasanın ihtiyaçlarını dikkate alabilme konuları başta olmak üzere çeşitli açılardan beklenen düzeyde kaliteyi yakalayamaması ve bu hizmetler arasında sıkı bir bağın olmaması.
3. Tarım ekonomisi yükseköğretiminde gerek öğretim üyelerinin gerekse her seviyeden öğrencilerin uluslararası deneyimlerinin ve uluslararası

hareketliliğe katılımlarının düşük olması. Bunun en önemli nedeni olan yabancı dil becerilerinin yetersizliği.

4. Eğitim ve AR-GE faaliyetlerinde tarım sektörünün ve tarımla ilgili sektörlerin ekonomik problemlerini ele almada işbirliğinin yeterince gelişmemiş olması.

Fırsatlar

1. Son yıllarda Afrika başta olmak üzere çok sayıda uluslararası lisans ve lisansüstü öğrencinin Tarım Ekonomisi yükseköğretimi almak için Türkiye'ye geliyor olması.
2. Türkiye'de çok genç bir nüfus kitlesinin olması ve bu kitlenin önemli bir kısmının kırsal alanda yaşıyor ve/veya ilişkili olması ve tarıma olan aşinalıkları. Özellikle eşit ağırlık puanlı gençlerin diğer programlara göre Tarım Ekonomisi yükseköğretimine olan nispeten daha yüksek talebi.
3. Genel anlamda artan burs ve yurt imkânları yanında özel anlamda ziraat eğitimine sağlanan "ilk üçte programlara yerleşen öğrencilere burs" imkânı (YÖK, 2016).
4. Tarım sektörüne kamu desteğinin her geçen gün artması, tarımsal desteklerin giderek daha kapsamlı ve çok amaçlı hale gelmesi ve sektöre yönelik proje üretme fırsatlarının artması.

Tehditler

1. Afrika kıtası hariç, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de tarım yükseköğretiminin gençleri cezbetmemesi ve dolayısıyla Tarım Ekonomisi eğitimine olan genel talebin giderek azalması sonucu kapasiteli öğrencilerin yerleşmemesi.
2. Açılan yeni üniversitelerde yeterli fiziki imkânlar ve öğretim üyesi potansiyeli henüz olmamasına rağmen ziraat fakültesi ve çok sayıda bölüm ve programın açılmaya çalışılması.
3. Kırsalda ve tarımsal faaliyetin yapıldığı köy ve kasabalarda iş ve yaşam şartlarının gençleri cezbedecek düzeyde yeterince gelişmemiş olması.
4. Türkiye'de üniversite sayısı çok hızlı artmasına ve büyük bir öğrenci alma potansiyelinin olmasına rağmen halen çok sayıda üniversitedeki programların birçoğunda ikinci eğitimlerinin devam ediyor olması.

Çıkarımlar

Öncelikle yapılan SWOT analizi sonuçları dikkate alınarak çıkarımlar, detaylandırılarak sunulmaya çalışılacaktır. Bunun için temel yaklaşım SWOT analizinde ifade edilen güçlü yönleri öne çıkaracak ve ağırlık verecek, zayıf yönlerde belirtilen zayıflıkları giderecek ve güçlendirecek, tespit edilen fırsatlardan azami ölçüde yararlanacak ve kullanabilecek ve

sıralanan tehditleri giderecek ve bertaraf edebilecek iyileştirme önerileri sunmak olacaktır. Bu yaklaşımla belirlenen iyileştirme önerileri aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Türkiye yükseköğretiminde var olan kurumsallaşmış tarım ekonomisi bölümleri, öğretim üyesi potansiyeli, birçok açıdan geleceği olan tarım sektörünün var olan ve artan stratejik önemi, kadimden gelen ziraat kültürü, gen kaynakları ve endemik türler; tarım ekonomisi yükseköğretiminin yelpazesinin çeşitlenerek genişlemesini, daha kaliteli olmasını ve ekonomiye daha fazla katkı verecek konuma gelmesini gerekli ve zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla bu doğrultudaki çabaların artırılması ve hızlandırılması gerekmektedir.
- Tarım Ekonomisi yükseköğretimi, dünyadaki gelişmelere ve tarım sektörünün değişen yapısına ve problemlerine duyarlı olarak dinamik bir yapı içinde sürekli yenilenmeli ve çok yönlü olarak geliştirilmelidir. Gerek yükseköğretimdeki eğitim yöntemlerinde ve gerekse tarım sektörünün yapısında, teknoloji kullanımında ve tarıma bakıştaki değişimlere paralel olarak Tarım Ekonomisi yükseköğretimi dinamik bir yapı içerisinde güncellenmeli, iyileştirilmeli ve geliştirilmelidir.
- Eğitim, araştırma ve topluma yönelik hizmetlerde uygulama, yararlılık ve piyasanın ihtiyaçlarını dikkate alabilme konuları başta olmak üzere çeşitli açılardan beklenen düzeyde kalite yakalanmalıdır. Eğitimde güçlü bir ekonomik teori yanında bilgiyi kullanabilme becerileri kazandırma anlamında uygulamaların artırılması, Bologna Sürecinin önemli araçları olan program yeterliliklerinin, dolayısıyla ders öğrenme çıktılarının istihdamda aranan özellikleri içermesi sağlanmalı ve stajlar artırılarak sıkı takip edilmelidir. Stajyerlerin harçlık ve SSK giderleri için fon oluşturulmalıdır. Bu anlamda, Fen ve Mühendislik Lisans Programları Zorunlu İşyeri Uygulama Eğitimi Programının önünü açan yeni kanun ve bu programın Tarım Ekonomisi lisans programlarında da uygulamaya koyulmalıdır. Ayrıca, eğitim, araştırma ve yayım arasındaki bağ, Tarım ve Orman Bakanlığı ile bu alanlarda kurulacak organik bağlarla kuvvetlendirilmelidir.
- Tarım ekonomisi yükseköğretiminde gerek öğretim üyelerinin gerekse her seviyeden öğrencilerin uluslararası deneyimlerinin ve uluslararası hareketliliğe katılımlarının artırılması çok önemlidir. Bu anlamda öğrenci ve öğretim üyeleri her fırsatta kısa, orta ve uzun vadeli uluslararası deneyimi elde etmeye yönlendirilmeli ve imkânlar oluşturulmalıdır. Bu hareketliliklerin artması, tarım ekonomisi yükseköğretimin uluslararası standartlara dönüşümünü hızlandıracaktır. Bunu

tetikleyecek en önemli husus olan öğrenci ve akademisyenlerin dil becerilerinin çok daha iyi eğitim yöntemleriyle dili kullanabilir seviyeye taşınması önem arz etmektedir.

- Tarımsal üretimde ve pazar şartlarında var olan olumsuzluklar ve verimlilikteki düşüklük giderilerek daha etkin ve daha iyi gelir getiren bir tarım sektörünün oluşturulması; bu sektörde çalışanları yetiştiren tarım ve dolayısıyla tarım ekonomisi yükseköğretime olan talebi artıracaktır. Yani diğer sektörlerle kıyaslandığında tarım sektörünün de çok gelir getiren gözde bir sektör haline gelmesi, aynen çalışanlarının geliri yüksek olan sektörlerin cazip olması gibi, bu sektörde çalışma isteğini artıracak ve Tarım Ekonomisi yükseköğretiminin cazibesini tetikleyecektir.
- Son yıllarda Afrika başta olmak üzere çok sayıda uluslararası lisans ve lisansüstü öğrencinin Tarım Ekonomisi yükseköğretimi için Türkiye'ye geliyor olması; Tarım Ekonomisi yükseköğretimi yelpazesinin genişletilmesi, eğitimin kalitesinin artırılması ve uluslararasılaşma imkânları sağlaması açısından önemlidir. Dolayısıyla bu uluslararası öğrenci potansiyeli daha da artırılmalı ve çok iyi bir şekilde değerlendirilmelidir.
- Türkiye nüfusunun genç olması, bu gençlerin önemli bir kısmının kırsal alandan gelmeleri ve dolayısıyla tarıma olan aşinalıkları, tarım yükseköğretimini talep etmeye meyilli ve uygun bir talep potansiyeli Tarım Ekonomisi yükseköğretimi için çok iyi değerlendirilmelidir. İlkokul, ortaokul ve liselerde tarım dersleri müfredata koyularak tarımın, kırsal alanın ve tarımsal faaliyetlerin tanıtımı yapılmalı ve tarımsal faaliyetin ve tarım yükseköğretiminin sevdirmesi sağlanmalıdır. Çok amaçlı liselerde tarım ağırlıklı programların açılması da teşvik edilebilir.
- Genel anlamda artan burs ve yurt imkânları yanında özelde tarım yükseköğretiminde 2016 yılından itibaren sağlanan "ilk üçte programlara yerleşen öğrencilere burs" imkânı tüm öğrencilere etkin bir şekilde duyurularak ve hatta yeni imkânlar oluşturularak tarım yükseköğretimi cazip hale getirilmelidir. Ayrıca, çok yüksek puanla ziraat yükseköğretimini tercih eden ve eğitimini başarıyla tamamlayan öğrencilere ilgili kurumlarda iş garantisi sağlanmalıdır. Böylece, tarım sektörü ve yükseköğretimi daha kapasiteli çalışanlarla geleceğe emin adımlarla gelişerek yürümelidir.
- Ülkemize yakın olan ve son yıllarda ilişkilerimizin giderek arttığı ve geliştiği Afrika kıtasındaki ülkelerin geleceğin tarımı potansiyeline sahip olmaları ve tarım yükseköğretimine olan yüksek talep; potansiyeli olan üniversitelerimizin Afrika

ülkelerinde ziraat, veteriner, su ürünleri ve orman fakültelerini içeren butik tarım üniversiteleri açmasına imkân vermektedir. Bu anlamda YÖK ve üniversiteler, dünyadaki tanınmış üniversitelerin diğer ülkelerde açtığı şubeler gibi, butik üniversiteler kurma faaliyeti için harekete geçmelidir. Bunun gerçekleşmesi halinde; ziraat yükseköğretiminde var olan potansiyelin daha etkin kullanılmasına, bu üniversitelerin uluslararasılaşmasına, tarım yükseköğretiminin kalitesine, bu ülkelerle olan ilişkileri geliştirmeye ve Afrika'daki tarım potansiyelini hükümetin politikaları doğrultusunda değerlendirerek bu ülkelerin ve ülkemizin ekonomilerinin gelişmesine önemli katkılar sağlanmış olacaktır. Bu gelişme, tarım yükseköğretiminin yaygın olarak merkezinde olan Tarım Ekonomisi yükseköğretiminin de her açıdan gelişmesine katkı verecektir.

- Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de tarım yükseköğretiminin gençler tarafından çok tercih edilmemesi nedeniyle nispeten düşük kapasiteli öğrenciler Tarım Ekonomisi yükseköğretime kabul edilmektedir. Tarım yükseköğretiminin cazip hale gelmesi için, diğer birçok tedbirler yanında uluslararası tarım yükseköğretimindeki gelişmeler, Türkiye tarım sektörünün ihtiyaçları ve piyasanın talepleri dikkate alınarak tarım ekonomisi müfredatları dinamik bir yapı içinde sürekli gözden geçirilmeli, iyileştirilmeli, geliştirilmeli ve gençlerin tercih edebileceği yükseköğretim alanı haline getirilmelidir.
- Kırsalda ve tarımsal faaliyetin yapıldığı yerlerde iş ve yaşam şartlarının kötü olması, gençlerin tarımla uğraşmamayı düşünmelerine, genç kızların tarımda çalışanlarla evlenmek istememesine ve bu nedenlerle gençlerin tarımsal faaliyette kalmamalarına neden olmaktadır. Bu durum, tarımda çalışanların gittikçe yaşlanmasına ve dolayısıyla tarım sektörünün istenen hızda gelişmesine engel olmaktadır. Tüm bunlar, tarım yükseköğretimine olan talebi de olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla bu döngüyü acilen tersine çevirecek politikalar daha etkin ve yaygın hale getirilmelidir.
- Yeterli fiziki altyapı ve akademik kadroya sahip olmayan Tarım Ekonomisi bölümlerinin lisans program açmaması, diğer programlara destek vermeleri şeklinde faaliyetlerini sürdürmeleri, hem tarım ekonomisi program enflasyonunu ortadan kaldıracak hem de daha kaliteli bir tarım ekonomisi eğitime imkân sağlayacaktır.
- Araştırma altyapısı güçlü olan tarım ekonomisi bölümleri, bölgesel dağılımları dikkate alınarak araştırmacı bölümler olarak belirlenmeli ve bu bölümler lisans eğitimi yanında araştırmaya dayalı güçlü lisansüstü programlarına ağırlık vermelidir. Diğer bölümler ise, sadece lisans eğitimi yapmalı ve

ayrıca bölgesel tarım ağırlıklı özgünlüklerini geliştirerek sektörün kalkınmasına ve tarımın ekonomik problemlerinin çözümüne katkı verecek topluma yönelik hizmetler yürütmelidirler.

- Tarım ekonomisi yükseköğretiminde son sınıflarda çok sayıda seçmeli derslerle öğrencilerin, dünyadaki lisans programlarının çeşitlenmesine paralel olarak tarımsal yayım, tarımsal işletmecilik, tarım politikası ve kırsal kalkınma gibi alanlarda daha çok dersler alarak lisans öğrencilerinin ilave bir uzmanlık alanı elde etmeleri sağlanabilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Türkiye Tarım Ekonomisi yükseköğretimi, dünyadaki gelişmeleri yakından izleyememe, sektörün ihtiyaçlarına yeterince duyarlı olamama, dinamik bir yapıyla beklenen düzeyde kendini yenileyememe ve bilgiyi eldeki problemler doğrultusunda kullanma anlamında uygulama başta olmak üzere eğitimde kaliteyi yakalayamama gibi temel problemleri yanında, son zamanlarda tarım eğitimini tercihlerde meydana gelen düşüş problemine sahiptir. Bu da Tarım Ekonomisi yükseköğretimine nispeten kapasitesi düşük öğrencilerin yerleşmesine neden olmaktadır. Bu gelişmeler, eğitim kalitesini belli ölçüde olumsuz etkilediğinden, Tarım Ekonomisi yükseköğretimini daha cazip hale getirecek tedbirleri ilgili kesimlerin bir an önce alması gerekmektedir. Tarım Ekonomistlerinin iş hayatında problem çözebilen, işlevsel olabilen ve ekonomiye gerçekten katkı verebilen profesyonel işini bihakkın yapan mezunlar olmaları bu tedbirlerin başında gelmektedir ki burada da Tarım Ekonomisi yükseköğretimi camiasına esas görev düşmektedir. .

Çalışmada SWOT analizine dayandırılan önerilerin; var olan problemlerin çözümüne belli ölçüde katkı vereceği, yeni problemlerin çıkmasını azaltacağı ve Tarım Ekonomisi yükseköğretiminin çeşitliliğini, bütünlüğünü, güçlenmesini ve gelişmesini sağlayacağı düşünülmektedir. Mezun olan öğrencilere kanunda yetkisi verilen Ziraat Mühendisliği formasyonu yeterli düzeyde verildiği sürece, birbirinden farklı ve çeşitli ve daha dar alanlarda ilave kazanımlar sağlayan müfredat çeşitlendirilmesinde hiçbir sakınca yoktur. Yapılanma farklılıklarına rağmen dünya Tarım Ekonomisi yükseköğretiminde de müfredat çeşitliliğinin artması eğilimi söz konusudur. İfade edilen bu öneriler, ayrıca tarım ekonomisi yükseköğretiminin dünya ile çok daha uyumlu olmasını mümkün kılacaktır.

Ancak, çalışmada belirtilen önerilere ek olarak, tamamlayıcı olması hasebiyle, aşağıdaki hususları da önerilere ilave etmek kesinlikle gerekir:

- Tarım Ekonomisi lisans ve lisansüstü programları dinamik bir yapıyla şartlara ve ihtiyaçlara göre

tamamen veya müfredat çerçevesinde sürekli güncellenebilir ve dünya ile daha uyumlu hale getirilebilir. Bu dinamik yapının sürdürülmesi önem arz etmektedir.

- Sürekli ve hızla yeni bilgilerin üretildiği, öğrenilen bilgilerin bir kısmının zaman içerisinde yeni bilgilerin üretilmesiyle geçersiz olmasının söz konusu olduğu ve her türlü bilgiye ulaşmanın çok kolay olduğu günümüzde mezunların iş ve meslek hayatındaki başarılarını tamamen bölümlerde elde ettikleri kazanımlara bağlamak yanlış olur. Hayat boyu öğrenme felsefesiyle öğrenci; terminoloji, metodoloji ve kendi kendini eğitebilme başta olmak üzere gerekli yetkinlikleri bölümlerde kazandığı taktirde, bulunduğu iş çevresi, şartları ve ihtiyaçlarına göre kendini yetiştirmesi ve geliştirmesi mümkün olacaktır. Dolayısıyla öğrenciye fakülte yıllarında bölümlerde her türlü kazanımı, diğer bir ifadeyle her şeyden biraz anlamasını sağlamaya çalışmak çabası içinde olmak, yanlış ve yanıltıcıdır.
- Üzerinde durulan problemlerin çoğu dönemselsel ve değişken olabilir. Geleceğin eğitim sisteminde; mevcut örgün kampüs eğitiminin, (1) online, (2) kampüs ve (3) işyeri eğitimi şeklinde karma üçlü bir yapıya dönüşmesi ve mezunların alan bilgi ve becerilerinden çok kritik düşünebilme, iletişim kurabilme ve problem çözebilme gibi yumuşak becerilerinin öne çıkması durumunda ele alacağımız problemler çok daha farklı olacaktır.
- Sistemler ve yapılanmalar çok önemlidir, ancak sistemde işini bihakkın yapan, yetişmiş ve kendini işine vakfetmiş eğitimcilerin olması da bir o kadar önemlidir. Meşhur eğitimci Dr. E. Grady Bogue'nin dediği gibi eğitim meselesinin "Yükseköğretimde kalite güvencesi sistematik ancak aynı zamanda bireysel; teknik ancak bir o kadar manevi bir süreçtir" yönünü de unutmamak gerekir.
- Öğrencinin seviyesini dikkate alarak ders içeriğini ve seviyesini belirlemede eğitimcilerin gerekli esnekliği göstermesi, öğrencilerin bilgi beceri ve yetkinlikleri daha iyi bir şekilde kazanmasına önemli bir katkı verecektir. Bu anlamda Carl R. Zulauf'ın "Eğitim döneminin ilk dersine girdiğimde hangi konuları ne seviyede işleyeceğim konusunda tam bir fikrim olmaz, ancak birkaç ders işleyerek öğrencinin bilgi birikimini ve seviyesini tespit ettikten sonra neyi nasıl yapabileceğim kesinleşir." önerisini de hatırlatmakta yarar vardır.

KAYNAKLAR

- Aksoy U 2010. Dünya'da Tarım ve İlgili Alanlarda Akademik Bölümler ve Lisans Programları, Ziraat Fakülteleri Program Geliştirme Çalışma Grubu, Yükseköğretim Kurulu, 2010, Ankara.

- Anonim 2015. ECTS Users' Guide, European Commission, http://ec.europa.eu/education/ects/users-guide/docs/ects-users-guide_en.pdf (Erişim Tarihi: 27 Eylül 2018)
- Baytorun AN 2015. Türkiye ve Avrupa Birliğinde Tarımsal Yükseköğretim, Tarım ve Mühendislik Dergisi, TMMOB TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Sayfa: 8-15, Ekim-Aralık 2015. Ankara.
- Erdoğan A 2010. Yüksek Öğretim'de Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları, Yükseköğretim Kurulu, Ankara. <http://www.yok.gov.tr/documents/10348274/10733291/66+Soruda+Bologna+Süreci+Uygulamaları.pdf/d0174bd7-e9aa-4371-a570-bcd51d9594b5> (Erişim Tarihi: 14 Ağustos 2018)
- Navarro M, Heath S, Lopez-Francos A, Romagosa A 2015. Conference Report and Conclusions, International Conference on Agricultural Higher Education in the 21st Century: A Global Challenge in Knowledge Transfer to Meet World Demands for Food Security and Sustainability, Option Mediterraneennes, Series A: 2015 - Number113. Ciheam, Sayfa: 5-15, 2015, Spain.
- Taluğ C 2015. Yeniden Yapılanmayı Yeniden Tartışmak, Tarım ve Mühendislik Dergisi, TMMOB TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Sayfa: 8-15, Ekim-Aralık 2015. Ankara.
- Yalçın BT 2015. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı ile Tarım Yükseköğretimi Üzerine Söyleşi, Tarım ve Mühendislik Dergisi, TMMOB TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Sayfa: 4-7, Ekim-Aralık 2015. Ankara.
- Yavuz F 1997. ABD "Land Grant" Üniversitelerinde Tarımsal Eğitim, Araştırma ve Yayımlar Sistemi: Ohio State Üniversitesi Örneği, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, Temmuz 1997, Erzurum.
- Yavuz F 2010. Bologna Sürecinin Tarım Ekonomisi Yüksek öğrenimine Muhtemel Etkileri, Çağrılı, Türkiye 9. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 22 - 24 Eylül 2010, Şanlıurfa.
- Yavuz F 2017. Türkiye Tarım Yükseköğretimi ve Lisans Programlarının Yapılanması Raporu, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Erzurum.
- YÖK 2015. Su Ürünleri Mühendisliği, Ziraat Mühendisliği ve Veterinerlik Fakültelerinin Dekanları ile Toplantı, 12 Mayıs 2015 Ankara, http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/-/journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYRr/10279/16316153 (Erişim Tarihi 1 Eylül 2018)
- YÖK 2016. Tarım, Gıda Ve Hayvancılık Bakanı Sayın Faruk Çelik'in Katılımı İle YÖK'te Ziraat, Veteriner Ve Su Ürünleri Fakültelerinin Durumu Görüşüldü, 16 Mart 2016/Ankara, http://www.yok.gov.tr/web/guest/anasayfa?p_p_auth=riX001oQ&p_p_id=101&Fguest%252Fduyurular (Erişim Tarihi: 15 Ağustos 2018)
- YÖK 2016. Ziraat-Tarım, Orman ve Su Ürünleri Programlarını Tercih Edecek Öğrencilere "Yök Bursu" Müjdesi, 22 Haziran 2016 / Ankara, http://www.yok.gov.tr/web/guest/anasayfa?p_p_auth=riX001oQ&p_p_id=101&Fguest%252Fduyurular